

ШАХМА СПРАВА

Wilno. Universitetskaia 9, m. 6.
Дакто, 5-го лютага Віленіс.

ходзіць два разы ў тыдзень.

Адрес Рэдакцыі і Адміністрацыі:
Вільня, Віленская вул. 12—6. (Wileńska 12, m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня,
апрача съяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падпіска на адзін месяц з ластайкай да хаты
1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвай даражай.
Перамена адреса 30 гр.

Непрынтыя ў друк рукапісы назад не
вяртаючы.
Аплаты надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цена абвеста: перад тэкстам 25 гр.,
сярод тэксту 20 гроши і на 4 стр. 15 гр.
за радок пятыту ў 1 шпальту.

№ 2 (11)

Вільня. Серада, 5-га студзеня 1927 г.

Год II

Хто дужэйшы?

Калі закладаліся фундамэнты цяпрашніе Польскае дзяржавы, — на ўсход ад польскае граніцы шугала магутнае польмі сацыяльнае рэвалюцыі, валіўся стары буржуазны лад, і аб'яднаны ў супольным творчым парыве работнікі і сяляне тварылі дзяржаву працоўных. Напалоханая магчымасць пераноса іскры гэнага вялізарнага пажару з Усходу на Захад—праз Польшу, польская буржуазія—укладаючы канстытуцыю свайгі спублікі — пайшла на значны ўступкі працоўным, як сацыяльныя, так і палітычныя. Быў уведзены законадаўчым парадкам восьмігадзінны рабочы дзень. Былі дадзены абязанкі надзяленыя зямлём усіх тых, хто пойдзе з аружкам у руках барапіць Польшу ад рэвалюцыінае пагрозы з Усходу. Урэшце, у канстытуцыі былі забясьпечаны шырокія палітычныя свабоды ўсім грамадзянам бяз розніцы нацыянальнасці і веры, а выбарны закон адкрываў працоўным масам магчымасць браць чыннае ўчастце ў кіраванні дзяржавы.

Ішли гады. Польская рэспубліка, пабудаваная на буржуазных падставах, патроху ўмацоўвалася. Адначасна з гэтym умацоўвалася і так-званая „сацыяльная раўнавага“ — з падзелам насялення на дзіве вялікія сацыяльныя клясы: з аднаго боку—працоўныя mest і вёск, эксплатація капіталістамі і абларнікамі; з другога—зямельная і прамысловая буржуазія. І тут, як усюды на сьвеце, дзе пануе буржуазны лад, эканамічнае панаванье буржуазіі над працоўнымі давяло і да палітычнага паняволенія іх.—Усе загарантаваны законамі дзяржавы свабоды абларнуліся ў арудзьдзе дзеля захаплення ўлады эканамічнае сільнейшай клясай і ў пусты гук для эканамічнае паняволеных працоўных масаў. Як і ўсюды, аблараная дэмакратычная воля і роўнасць усіх грамадзян Польшчы хутка ператварылася ў свабоду нічым неабмежаване эксплатаціі работніка і селяніна фабрыкантам і абларнікам. Сацыяльны ўступкі працоўнымі начальнікамі памяньку ліквідавацца; „зямельная рэформа“ абларнулася ў арудзьдзе апалалячывання беларускіх і украінскіх „крэсак“ — шляхам польскае калонізацыі (асадніцтва).

Працоўныя, пераканаўшыся, што палажэнне іх з кожным днём робіцца ўсё горшым і цяжэйшым, пачалі шукаць выхаду з гэтага палажэння. Сярод работнікаў і сялян Польшчы ўсіх нацыянальнасцяў начало выяўляцца імкненне да арганізацыі сваіх сілаў, каб, карыстаючыся канстытуцыйнымі свабодамі, так шумнае рэкламаванымі на ўсенькі съвет, праўбіваць сабе шлях да ўздейсьнення сваіх сацыяльных і палітычных ідэалаў, да поўнага вызваленія спад улады капіталу.

Гэтае імкненне мо' найбольш ярка выявілася сярод беларускіх масаў, якія адчуваюць як толькі сацыяльны і палітычны ўціск, але і нацыянальны. Яно і павяло стотысячную армію сялян і работнікаў пад сцягом „Грамады“, якая ў сваіх тэктыцах на першым пляне ставіла выкарыстанне канстытуцыйных, легальных шляхоў барапіць за інтарэсы працоўных, — шляхоў, забясьпечаных на паперы асноўнымі законамі Польскае Рэспублікі.

Калі-бі сілы буржуазіі ў Польшчы былі вялікія, калі-бі сучасная дзяржава не вяла да ўнутраных канфліктў паміж абларніцтвам і прамысловым капіталам, дык вельмі магчыма, што буржуазія дала-б бой працоўным іменна на канстытуцыйным полі. Але польская бур-

жуазія ня мае веры ў свае сілы, ня мае адзінае палітычнае лініі: „курс на абларніка“ прымушае ісці ў апазіцыю да сучаснага ўраду буйную прамысловасць, якую пужае систэматычнае падчыненне польская прамысловасць чужаземнаму капіталу. А найярчайшым выяўленынем гэтага слабасці буржуазных сілаў Польшчы зьяўляецца якраз тое, што буржуазія—у барапіць з арганізацый працоўных (—перадусім з Грамадой)—заклікае „свяю“ дзяржаву ўладу зысьці з канстытуцыйнага шляху і тасаваць нелегальныя, проціканстытуцыйныя спосыбы змагання.

На будзем тутака затрымлівача на гэтых спосабах: яны ведамы кожнаму грамадзісту з уласнае практикі... Адзначым толькі, што, чым больш цвёрда Грамада дзержыцца абранае ёю тэктыкі, тым больш злаштіўных ініцыятуў, праўвакацыйных вестак і зікадаў Грамадзе сыплеща з страніц буржуазнае прэсы — усіх кірункаў. Польскі фашызм, у якім буржуазія бачыцца для сябе адзіны ратунак, хоча гэтак апраўдзіца перад дэмакратычнай апініяй культурнага съвету ў нелегальных, процізаконных рэпресіях

проці легальнае масавае арганізацыі беларускіх сялян і работнікаў,—рэпресіях, якія на нашых вачох усьцяж узрастуюць і стаюцца ўсё больш жорсткімі.

З усяго гэтага мы мусім зрабіць свой вывад. Вывад гэты—той, што нам нечага баяцца такіх—напагляд — вялікіх сілаў польскае буржуазіі. Наадварот: сілы яе — на дзеле вельмі слабыя і ўсьцяж будуць слабець, пад той час, як нашыя сілы — сілы арганізаваных працоўных масаў — з кожным днём расцягніцца і будуць расці, сухачы нам уканцы няўхільную перамогу.

На трэба толькі дапусьціць да таго, каб буржуазія ўдалося выбіць нас з занятае намі сяняня пазыцыі: бой на канстытуцыйным грунцы для буржуазіі сяняня няявігадны, бо тут працоўныя палітычнае ўжо дужэйшыя за яе!

Як нас інфамніуць, з розных месц Захадніх Беларусі масава паступаюць на руки Старшыні Рады Міністэрства марш. Пілсудскага пратэсты прошлі незаконных рэпресіяў адміністрацыі. Дагэтуль перасланы марш. Пілсудскому калі 500 гэткіх пратэсту.

Сусветныя падзеі у 1926 годзе.

Ад часу вялікай вайны (ды расейской рэвалюцыі) на было ўсяго году, які-бі прынес з сабой столькі вялізарнага вагі здарэння на сусветных жыцці, — як мінулы год—1926. Інноў, як і ў папярэднім годзе, ішла ў 1926 г. зядлія, сымяротна барапіць двух сацыяльных волатаў—буржуазіі і пралетарыяту—за пававані ў съвеце.

Палітычна гэтая барапіць прыняла форму ўсё больш завастрачага саперніцтва двух найвялікіх дзяржаваў на зямлі Англіі і ССРР, якія якраз сталі на чале дзівожых вялізарных сацыяльных арміяў капіталу і працы, маючых у білжэйшай ці далейшай будучыне дадзі адна аднай апошні генеральны бой.

Трэба сцвярдзіць што ў мінулы годзе ў паасобных дзяржавах наступіла стабілізація капіталу, але разам з тым у гэтym годзе буржуазія ўсіх нанесене цэлы рад удараў—перамога працоўных у кітайскай нацыянальнай вайне, вялізарнае, гарыццяе барапіць ангельскіх вугляконаў і бяззупынна ўзмацняючаяся гаспадарка ССРР—гэта цэлы рад пагроз буржуазіі. Адначасна ідзе расцягніць палітычнае перамога грунцы тых „маладых вызваляючыхся народоў“, якія гуртуюцца навакол ССРР, якія ўзялі павадыра, — на грунай варожых да іх—старэючых імперыялістичных народоў, на чале якіх стала Англія...

Начуваны—ад 2—3 стацэціяў—весь цэнтральнае зьяўшча, меўшася мейсца ў мінулы Годзе. Навакол гэтага падвойнага, можа і сымяротнага, удара, які нанес буржуазія імперыялістичнай Англіі ў вялікі ўсходні вораг, і—групіраваліся наўбош паважныя здарэніні году.

У мінулы годзе панаванню Англіі ў Азіі, дзе ляжыць галоўная падстава яе барапіць—Індія—нанесены ўдар, які пакуль што страшнай пабіў яе фінансава-еканамічна, але пагражае ей—і палітычнай натастрофай—Кітай, які быў фактычнай „палацінії“ Англіі, піцер на толькі вывадіцца ад яе палітычна, але і гоніць з Краю ўсіх англійцаў да ўсіх англійцаў. Байкатуючы ангельскія тавары, зачынічычы ангельскія фабрыкі і г. д. Гэтая гаспадарча-палітычнае катастрофа Англіі ў Кітаі ўжо каштавала Англіі—мільярды доляраў. — Дарадчыкі вызваляючагася Кітайскага народу з ССРР добра ведалі, у якое мейсца траба біць гэтага жываеда, каб ён выпусціц з сваіх рук захопленую ахвяру...

Адначасна ангельскай буржуазіі нанесены ўдар—знутры вялікай арміі працоўных. 7 месяцаў цягнулася знамяніта, пабіўшая ўсіх сусветных рэкорды, забастоўка ангельскіх вугляконаў, якіх яўляе і адкрыта падтрымліваў на толькі матэрыяльныя страты Англіі ў выніку забастоўкі, можа, не даходзіць да паўмільярда фунтаў.

Калі-бі сілы буржуазіі ў Польшчы былі вялікія, калі-бі сучасная дзяржава не вяла да ўнутраных канфліктў паміж абларніцтвам і прамысловым капіталам, дык вельмі магчыма, што буржуазія дала-б бой працоўным іменна на канстытуцыйным полі. Але польская бур-

жуазія але маральнае перамога працоўных—при іх фактычным канцавым паражэнні,—перамога, якай пазбавіла ўрад ангельскай буржуазіі ўзімі ўсю яе непераможнай капіці, — палітычнай актыўнасці, паралізавала ўсю яе тан рэвюшчую ў бой з ССРР волю, — мае неаблічаныя рэзультаты.

Запраўля—ж—нічаване відовішча, гэтае бясільле магутнага ангельскага ўраду—рэзагаваць, як бы хацелася, на сымяротны ўдары ворага,—у выніку гэтага бясільля ўзімі ў тэй Эўропе, дзе толькі што праз Лігу Народаў—панаўвала. Гэтую актыўнасць, ініцыятуву ўсей эўрапейскай палітыкі здолела захапіць у Захадній Эўропе—Нямеччына. Палітычнай адбудове Нямеччыны спрыяла яя толькі яе незламаная аканчальна ў вайне гаспадарчая сіла, але і гаспадарчча-фінансавы ўпадак яе навялікшага ворага—Францыі, якай ў мінулы годзе перажывала аж дзіве нозы вайны—у Марокко да ў Сірыі.

Францыя сама стаўліла ў выніку гэтага ўпадку ўсю сваю палітычную актыўнасць. Дык на дзіве, што ліквідація панаўвания ў Эўропе „былых пераможцаў“ ідзе на ўсіх парах.

Узвышы ў склад Ліги Народаў, з аднаго боку, а з другога,—апіраючыся на Саюз з ССРР, Нямеччына фантычна ўжо штурмуе ўсей палітыкай ў Эўропе.

Яе апошніе паразуменінне з Італіяй кладзе ўжо магільны камені над дрэнай памяці пахаваюць Ангантай, ствараючы нейкое новае, несфармаванае ўсяго юнічнай, — палітычнае абяднанне — з Нямеччынай у цэнтры, — якое мае адным сваім крылом-радавым—націск на Англію, а другім — італьянікі—біць па Францыі...

Дык трэба спадзявацца шпарка поўнага вызваленія Нямеччыны з пад бата „былых пераможцаў“ ды—скасавання Вэрсалскага Трактату...

Францыя толькі таго ўступае „просьбам“ Нямеччыны, што Нямеччына мае ўжо сілу браць на просічы.

Усё зустрэчальнае сілы Нямеччыны выклікала ўжо значную і яўную „здраду“ Францыі адносна сказай „вернай саюзніцы“ Польшчы.

Усякаму ясна, што крах усяго Вэрсалскага ладу ў Эўропе павінен выклікаць найбольш глыбокія змены ў так-званай „Усходній Эўропе“...—Немцы зусім і на скрываюць ужо сваё дамаганьне—„пераглядзяць свае ўсходнія граніцы“ — з Польшчай. У якой форме ды якім шляхам мае адбыцца гэты перагляд?

Ці запраўды што з падпісавых Вэрсалскіх Трактат будзе барапіць яго „ніяканічнай“ у пунктах, датычучых Польшчу—з аружкам у руках,—вельмі сумліўна. Што ж

да „згоды“ былых саюзнікаў ды „сілы“ Рады Ліги Народаў, дык абы гэтым найбольш красамоўна съведчыць тых 300—400 тысячай італьянскага ды французскага войска, што сканцэнтраваны ў апошні час доўж граніцы між гэтымі „саюзнымі ды запрыязьненымі“ дзяржавамі, падпісавшымі Трактат...

У Польшчы ў траўні мінулага году адбыўся так-званы „маральны“, а ў запраўднасці напрости—васіны пераварот, дакананы марш. Пілсудскім. Уся эўрапейская праца сцвярдзіла „ўпіны“ Англіі на гэты пераварот.

У Польшчы.

Апублікаваньне закону аб скасаваньні „прэсавага дэкрету”.

15 сіння Сойм, як ведама, прыняў закон аб скасаваньні „прэсавага дэкрету”. У законе сказана, што дэкрэт траціц сілу ад 1 студня новага году.

Якраз — у апошні дзень старага году надрукавана ў „Дзеньніку Дзяржаўных Законаў” гэты закон. Лёгкайская газета бачыць у гэтым «вялікую каректнасць» з боку пана прэзыдэнта, які — «я звязаны нікім тэрмінам у апублікаваньні законаў, прынятых Соймам». Дык мог бы быцца пратрымца закон „у сябе” яшчэ з месяц.

Нарада ў справе новага „прэсавага дэкрету”.

Мін. справядлівасці, п. Мэйштровіч прыбыў у Сойм, дзе меў даўжэйшую нараду з яго старшыней — у справе новага „прэсавага дэкрету” п. прэзыдэнта.

Паседжаньею бюджетнай камісіі адложана.

Назначанае на 3-га студня 1927 г. першае — паслья съяваў — паседжанье бюджетнай камісіі, адложана на 4 студня. Як ведама, камісія мела паслья съяваў разглядаць так-званы „надзвычайні бюджет”, які прадбачыць з наведамах крываціа... калі 200 мільёнаў злотых — на розныя капитальныя выдаткі. Найблізьшы ў гэтых выдатках — 80 мільёнаў — призначаны на гарнію. Апрача таго, камісія мае зрабіць так званое — „трэцяе чытанье” бюджету на 1927 г.

Разгром прыватных банкаў у Польшчы.

П.А.Т. паведамляе. У прадыгу сіненія Урадавы „Банкавы Камісарыят” зрабіў рэвізію ў 8 акцыйных банках у Польшчы, сцвярдзіўшы ўсіх больш-менш важныя „недаведамы”. У выніку гэтага камісарыят пастановіў — злікідаваць усе гэтыя 8 банкаў.

Але, апрач іх, пад знакам запытаньня стаяць якіх 10 банкаў, якіх таксама маюць быць злікідаваны.

Да гэтай весткі, можа, было б да речы дадаць нешта — на менш цікавае.

Як сцверджана ў сцягыльной польскай прэсе („Пшэгл. Гаспадарыч”, Тыднік Гандлёў і інш.), значная частка польскіх банкаў ужо перайшла ў руки чужаземных капіталістаў. Так напрыклад, — італьянскі „Камерцыйны Банк” Тэйліца заўладаў вялікім польскім „Банкам Аб'яднаных Польскіх Земляў”, амэрыканскія групы Гарымана захапілі „Банк Гандлёў”, а цяпер скупаю паступова акцыі (пай) — „Зямельнага Кредытава Таварыства”. Група французскіх капіталістаў купіла за 3 мільёны злотых — „Польскі Промысловы Банк” і г. д.

Гэткім чынам у Польшчы адбываецца вельмі цікавы працэс. Загранічны капитал — які на верыць ам у фінансавы геній, ам у дзяржаўную фірму Польшчы — бо-ж не дзеў пазыкаў, — адначасна аднак-ж іде ў Польскі Землі, каб праз свае мясцовыя пляцоўкі — банкі — панаваць над гаспадарчым жыццем Польшчы. Ведама, што гэта робіцца на ў інтарэсах „польскай дзяржаўнасці”, але ў інтарэсах тых ці іншых груп фінансаваў, звязаных кожная з сваім дзяржавам, на якіх чучы ўжо аб палітычных упłyvах, якіх маюць

у Польшчы гэткія магутныя фінансавы групы — італьянская, амэрыканская, французская — дык пэўна-ж — англійская! Ясна, што ў руках гэтых банкаў у Краі будзе ўзначаны меры лёс польскай валюты.. А калі да ўсяго гэтага дадаць, што паводле реформы Польскага Дзяржаўнага Банку — калі паловы яго заладавага капіталу мела быць аддана ў руки чужаземнага капіталу пераважна — англійскага дык уся фінансава-еканамічная, а за ёй і — дзяржаўная „самастойнасць” дык не залежыць! Польскі Дзяржавы будзе выглядзіць ужо зусім выразна...

Кара съмерці за „усілаванье забойства”.

Польскі дарожны Суд у Львове прысудзіў нейкага Сцяпанана Кона (украінца!) на кару съмерці за „усілаванье забойства” пастарунковага паліціята дык яшчэ праз павешанье... Праз 2 гадзіны паслья прысуду апошні павінен быў быць выкананы — скорстэрлька...

Абарона выпрасіла здрак-ж апеляцыю выкананія прысуду яшчэ на 1 гадзіну, каб мець звязрнущца да п. Прэзыдэнта за міласція...

Што адказаў п. Прэзыдэнт, можна дагадацца — бо-ж робіцца праз э гадзіны засуджаны быў павешаны — за „усілаванье забойства”.

Паслья генерал-вяяводу — маёр-стараста.

Некі маёр Казімір Дух звольніўся са службы ў войску, каб заняць месца старасты ў м. Новы Санч (Ух. Галічыне)?

Дасцец жа духу, гэты Дух украінца!..

Цікавыя „паўнамоцтвы” для „красавых” школьнікаў „куратару”.

Міністэрства асьветы дало — выключна для „красавых” куратару — асаўлівія паўнамоцтвы — перакідацца з мейсца на мейсца дык выгланіць са службы вучыцяльні пародных школаў. Ясна, праці каго скіравана мае быць гэтая наячвана самаволія п. „красавых куратару”. „Новы курс” п. Бартля высвятыцца ўсё ясней.

Назначэнье палескага ваяводы.

П. Прэзыдэнт Рэспублікі назначыў пана Крагэльскага палескім ваяводай.

Заграніцай.

Ці расстралялі, ці не?

Ведама, які страшны галас ды абузівне выклікаў ў Радаву прэс вестка аб растралінні ў Коўні 4 выдатнейших камуністаў, быццам арганізаційных „замах”. Зі гэтага „падрхтаваньне замаху” на расстрэл засудзіў суд тых, што... даканалі замаху на дзеле. Радаву ўрад востра засягаваў проці расстраляць, пагразіўшы разрывам пераговораў. Але літоўскі дыктатар заявіў журністам, што прысуд ужо выкананы. А вось цяпер Усходніе Агенцтвы даведалася, што працэст ды пагрэза ўраду СССР неяк падзеялі 4 камуністы „ўласкаўлены”.

Канфэрэнцыя балтыцкіх дзяржаў.

2-га студзеня мела адбыцца ў Таліне (Эстонія) канфэрэнцыя З балтыцкіх дзяржаў — Фінляндый, Латвіі і Эстоніі. Канфэрэнцыя мела, паміж іншым, высыветліць справу перавароту ў Літве. Нямецкія газеты падчырківаюць, што на гэтую

(мятучы), смактali гэтu мяшчансціцу да таго, што і памяць стратілі. Пісар да таго дапіўся, што мяне, старога чалавека, за бабу падлічыў і цалаваць пачаў, абзыдаючы нейкай Забельскай, во каб яго сівіні цалавалі, вамысліўся; а старшыня і ваўком выў, і сабакам брахава, і плаваў па падлозе, адзін фэльчар мададзец, той калі пачуў, што ногі адняліся, падаваў мяне і папрасіў, каб занёс у пуню на салому, а мне што кажуць — слухаю, ужчжабару, як ягнё, на плечы і завадок па адресу. І як у іх голавы на карках тримаюцца сягонінья суд, а яны, як мухаморы, п'яняцца. Пісар ад гарэлкі азыск, галаўа, як цёрліца, вочы акуратлісіся, а руки, як машына, маланка палеры скрыгіаюць — шаш, шаш! я з венікам так і спраўлююся.

ЗЬЯВА II-яя.

Уваходзіць Гарбуз.

Гарбуз. Добра гдэя.

Сторож. Сторож (спукаўшыся). А ліханька тваім кастылем, спружай мяне, хто ты і алкуль ты?

Гарбуз. Я — Дзяніс Гарбуз, з Негнавіч.

Сторож. На якое ліха тут?

Гарбуз. А хіба-ж запомнілі? паперай клікалі на суд.

Сторож. Адкуль мнё ведаць, я пябіе ия клікаў і палеры на пісай.

Гарбуз. А хто-ж вы?

Сторож. Хіба-ж я ведаеш, як прозывішча таго, што піша венікам па падлозе?

Гарбуз. Ведаю.

Сторож. Пашто-ж пытаешся?

Гарбуз. Хто пытаецца, той вя блудзіц.

Сторож. Дык чаго ты прыехаў з-за съве ту сюды?

Гарбуз. Ды яя прыехаў, а прышоў. Кані вайкі абляжылі, а паслья кароста зъела.

Сторож. (прыглядаецца). Што гэта ў цябе: барада — ні барада, касмыль — ні касмыль?

Гарбуз. Была барада, і досынч роская, але як палову выдралі, касмыль застаўся.

Сторож. У каго гэта руки съярబелі рваць яе!

Гарбуз. У аконаама князеўскага, веся за гэтu ж і суд.

Сторож. І ліх-ж яму дало рваць чалавеку бараду.

Гарбуз. Выдраў, каб з яго ван-бробы выдrali.

ЗЬЯВА I-яя.

Уваходзіць сторож, трымайчы венік у руках.

Сторож (зձіўлена). Ах, каб на вас чуна, столькі съяцьца за адзін вечар нарабілі, адных коркі ў ды акуркі повен кут назымаў. Ну і людзі, апундышыліся гарэлкай,

Да жанчыны.

Жанчына! У цяперашні момант, калі ўсе падняволенныя народы Азіі, Афрыкі, Аўстраліі і клясава-съвядомыя работніцкія масы Еўропы і Амэрыкі борацца за свае сацыяльнае, нацыянальнае і эканамічнае вызваленінне, — і Ты не павінна стаць збеку ад усясівнага възвольнага руху!

Асаўлівасць жаночасці псыхалагіі, асаўлівасць эканамічных вымaganьняў трэбующы, каб барацьбу з сваім вызваленіннем якіх-небудзіх дзяяць залежыць на Ты на сваіх уласных плятох, побач і ў суязні з мужчынай.

Нашыя сучасныя сацыяльныя варукі — гэта зьдзек, вясмешка над чалавекамі!

І запрауды, ці-ж не пярэчыць здаровай думцы той факт, што мільёны працоўных жанчын і кабет — з году ў год працоўць зранінья да познае ночы, а створаныя іх труdom прадукты належыць ямі, а тым, хто сілаю капіталу стаўся іх гаспадаром?

Магазыны пераўтворены адзежай і абудкам, зярнём і мукой, — а ты, хто стварыў гэтае багацце, — галадаўць і мерэндзіць!

У Польшчы, як і ў іншых буржуазных дзяржаўах, права і свабоды гарантаваны нібы ўсімі грамадзянам. „Усім”, але толькі не працоўным.

Іскрэвым пасціверджаннем гэтага звязаўца адносіны да работніцкага жаночага пытання. Ахова працы жанчын, ці выканавацца на практицы, хоць у дзесяткі долі, тае пекна пастановы, якое праведзена Соймам!

Цяжарная жанчына прымушана знаходзіцца ў тых варунках, што дзіцэнь звязаўца на сьвет слабым і з задаткамі цяжкіх хваробаў. Яно ў ранінім дзяцінстве пазбаўлена апекі, з тae прычыны, што матка праз 2—3 тыдні паслья родзін мусіць вяр-

важную канферэнцыю не запрошана Польшчы, якая мае пратэнсю на — „гегемонію” (павадырства) сярод балтыкіх дзяржаў.

Англійскі ўрад у барацьбе з радзімым камунізмам.

Англійскія газеты паведамляюць, што ўрад Бальдўіна мае завастрыць сваю барацьбу з камунізмам, які ўсё шырэцца ў краі.

На адным з апошніх паседжанініяў Рады Мініструў прэм'ер патрабаваў — выдаленіння працтунікоў СССР з Англіі. Усе міністры быццам згадваліся, апрача аднаго... Чэмбэрлена, які даўдзіў, што гэта-ж — ужо алкрыты разрыў з урадам СССР, на які пакуль-што неяк — не разрыў ісціцы Англіі.

Навагодні „дух” у Нямецчыне.

Нямецкі міністар акупаваных тэрыторый заявіў журністам, што ў новым годзе акупація нямецкай зямлі „саюзнікамі” павінна быць аканчальнай скасаваны.

Манархічны замах у Грэцыі.

суртка.—Парт. білет № 20055 на ім'я Дабровольськага Мікалая з в. Сыцякі, Маладечанскага пав., університета.—Галынскому гурту, Горадзенскага пав. З сяброўскім складам зрабіце згодна з арганізацыйнымі статутамі, §§ 31. Арганізацыйныя друкі атрымайце ў павятовым камітэце. Календар высылае беларуская кнігарня (Вострабрамская 1) на атрыманы грошай.—Грам. Чайкоўскому з в. Шыганы, Слонімскага пав. Кайтарыш атрымайце ў павятовым камітэце.—Міхайлаўскому гурту, Беластоцкага пав. Калі будзе забараны і далей пяць на партыйных сабраньнях „Ал везку мы спалі”, то неадкладна паведамляйце аб гэтых Соймавых Клуб Грамады праз Цэнтр. Секр. Парт. білет № 19850 на ім'я Аднанія Манука—уневажняюща, як згублены.—Маросыяўскому гурту, Маладечанскага пав. Гроши атрымалі і передалі згодна з Вашым лістом. Усе патрональныя кніжкі высылае беларуская кнігарня (Вострабрамская 1) па атрыманы грошай. Калі высылае якія гроши да Цэнтра. Секр., то коратка паведамляйце на адвароце кулена, на што гэтые гроши празначаны.—Парт. білет № 52679 на ім'я Ариёма Марчука з в. Белая, Бельскага пав., і № 52681 на ім'я Качана Івана з тaeж вёскі павету—уневажняюща, як адбраныя паліцыя, у часе навядовага зезду ў Бельшчыне і на верненія да гэтага часу па прыналежнасці.

ХРОНІКА.

• Месец Красаў Усходніх. Польская Таварыства апекі над Красамі мае арганізацый ў 1927 г.—месец Красаў Усходніх. У часе гэтага „месіца” мае быць... высьветленіе—„значаныя Усходніх Красаў для эканомічнага і сацыяльнага разьвіцця Польшчы”.

У Варшаве, як роўні і ўсіх вільно-дзяліх местах усей Польшчы, адбудуцца „34 урачыстыя акадэміі—з участвем найменшых публіцыстаў, літэратаў ты артыстаў польскіх”.

У ва ўсіх вільно-дзяліх местах Польшчы маюць таксама адбыцца лекцыі для польскага грамадзянства—з кінатаграфічнымі абразамі і г. д.

Усіх гэта—“каб польскае грамадзянства добра зразумела, што яно мае на Красах ды што можа сстраціць, дзякуючы Грамадзе якую-ж пэўну перадусім будуць страшыць на гэтых—акадэміях ды лекцыях”.

• Маніфэстация перад памешканнем Ваведы. У дзень Новага Году ў часі прыёма Ваяводы Рачкевічам прадстаўнікаў грамадзянства і юлады, сабраўшася перад домам Ваяводы значная групка моладзі зрабіла дэманстрацыю. Выкінулаў быў чырвоны сцяг з надпісам: „Prez z wojewodą wileńskim”, „Prez z fasztowskim zarządem”.

Паліцыя разагнала моладых дэманстрантаў, арыштуючы 11 чалавек.

• Ізоў праіраліся нашыя „самаўрады”. У вілейскім „Союзу павятовым” праіраліся нашыя „прыроджанія”. Навет „Dzień Wil.” як можа скрыць, што справа ідзе—на толькі аб „значны сумы”, але—аб „асобах на вышэйших становішчах” у вілейскім „самаўрадзе”...

У Вілейку выехаў прадстаўнік віленскай прокуратуры...

У звязку з надужыццямі „завешаны” п. „інспектар самаўрады”, неікі Аўгустоўскі, які, як сцьвярджае газета, „фактычна кіраў” усім Соймікам.

Тая-ж газета сцьвярджае, што дагэтуль усіх тых урадоўцаў, якія звярталі ўвагу на злодзеіўства вілейскага соймікаўага начальніцтва, яно—выганяла са службы.

• У Студэнцім Саюзе. Урад Бел. Студ. Саюз ў Вільні гэтым падае да ведама сяброў Саюза, што ад 14.I—22.I 1927 г. выключна адбудзеца перарэгістрацыя сяброў Студэнцкага Саюза.

При перарэгістрацыі належыцца ўнісьці сяброўскую складку за першы трывестр, а таксама ўрэгуляваць усе залегласці і пазнакі ў саюзе.

Перарэгістрацыя адбудзеца ад 4 гадз. напалудні да 6 гадз. у аўторак 18.I, сераду 19.I і пятніцу 21.I у памешканні Саюза (буль. Св. Анны № 2).

Усе сябры, не застасаваўшыся да гэтай пастановы, лічачца выбываўшымі з саюза.

Урад Бел. Студ. Саюза.

• Афіцыяльны курс гроши на 4-га студні. Даляр—8 зл. 94 гр. Залаты рубель—4 зл. 61 гр.

4.I. на чорнай біржы ў Вільні за дайлар плацілі 8,98. Зал. руб. 47. Чыр. 3 дал. 90 цэн.

3 жыцця Горадні.

• Працэс „15”. 28 і 29 сінтября 1926 г. Горадзенскі Акружны Суд, у склад якога ўваходзілі Навінскі, Парчавскі і Кашубскі, разглядаў справу 15 сялян, аўбінавачаных з арт. 102 К. К. у прыналежнасці да камуністычнай партыі Заходнія Беларусі і імкненій адараўца ад Польшчы Заходнью Беларусі і далучыць яе да Радавай Беларусі. Аўбінавачаныя баранілі адвакатаў з выбараў Легман і Фюрстэнберг і вызначаныя праз суд адв. Каткі і Нялюбовіч. Аўбінавачыў падпракур. Дэсін.

29 сінтября а гадз. 16 быў прачытаны прыгавар, які Я. Майеровіч асуджаны на 6 гадоў турмы; Сінкі Антон, Капцікі Павал, Навакаш Максім, Прымачак Янка, Тамашчык Уладзімір, Валатынскі Зайдаль, Арцюкевіч Уладзімір—на 4 гады кожны; В. Вайнэр і Захар Меленец—на 3 гады; Аляксандар Меленец—на 2 гады і Уладзімір Лагода—на 5 гадоў. Трох з гэтых „15” суд апраўдаў.

Калі быў прачытаны прыгавор, усе аўбінавачаныя запяялі „Інтернацыянал” кръкнулі „преч з фашызмам!”.

Суд выдаў загад усіліць паліцайскую варту, і засуджаныя пад усленай ахранай адвадзілі паднаму ў турму.

× Буйная фантазія. Бруковыя пісакі Горадзенскага оруковага „Dziennika Kresowogo” заўсёды могуць пахваліцца сваёю буйной фантазіяй, калі ім ідзе ад тым, каб пры помочы высакіх з пальца розных „буйдаў” укусіць беларусаў і іх прадстаўнікоў. Вось у нумары газеты з 30 сінтября 1926 г., пішацца, што пасол Валошын 20 сінтября быў у Віліка Бераставіцкай гміне і маніўся зрабіць мітынг без дазволу на гэта старосты, але „dzielna” паліцыя не дапусціла яго да гэтага самавольства. Тымчасам пасол Валошын 20 сінтября праў уесь дзень быў у Горадні!

× Працэс „65”. У хуткі часе ў Горадзенскім Акружным Судзе будзе разглядаща справа 65 сялян (акты аўбінавачаныя ўжо атрыманы), аўбінавачаных з арт. 102 К. К. у прыналежнасці да камуністычнай партыі Заходнія Беларусі і імкненій адараўца усюднія „Kresy” ад Польшчы і прымлучыў іх да Савецкай Беларусі. З боку праукору паставлена 42 съведка, большасць мунірована і немунірована паліцыя. Аўбінавачаныя: Я. Лемпарт, Ф. Лемпарт, Я. Бавлі, Ю. Фрыдман, Р. Ройброрт, Роберт Хнізвіль, Язэп Кісель, Міхась Семяняк, Сыльвастар Пітко, Язэп Бабыр, Пётра Чаплюк, Пётра Варановіч, Антон Качан, Мікалай Мялешка, Даніла Рапацкі, Янка Якавчук, Міхась Хомка, Антось Самойка, Уладзімір Палудзен, Янка Гнідка, Аляксей Аңчулевіч, Хэлдар Семяняк, Мікалай Бізун, Зымітрук Лугоўскі, Антось Сіцко, Янка Лашэвіч, Сыльван Якобчык, Раман Станіслаўчык, Раман Лукашык, Міхась Лашэвіч, Міхась Казэйка, Уладзімір Ляўворчык, Павал Карольчык, Аўсей Кажушак, Бе-

зеля Шушан, Зайдэль Кац, Елда Кац, Шмуль Высокер, Іцка Вініцкі, Зайдэль Шашкель, Янкель Бівінг, Калман Пэлц, Ната Каўфман, Гірш Варсман, Хэлдар Бубін, Юльян Мышка, Антон Семяняк, Аляксей Піцька, Мікалай Самойла, Лукаш Сыты, Сяргей Піцька, Янка Мядзьеўецкі, Уладзімір Таронька, Лукаш Каршакоўскі, Мікалай Каршакоўскі, Васіль Кучанюк, Васіль Карыкі, Янка Апалайка, Язэп Турус, Уладзімір Каршок, Сямён Панасавіч, Рыгор Кураўскі, Юльян Більдзя, Янка Ханіэр, Міхась Дудка.

× „Таемная Справа”. У сінечні месяцы вайсковай жандармеры была замалдзанава, што навядамыя асобы абаракі склад аружжа ў 29 палку пальний артылерыі: съязнікі карабіны, шмат набояў, дык газавых маскаў. Справа яшчэ ідзе і элачынцаў пакуль-што я выкрылі.

Молат.

Браты Беларусы!

Каму дорага беларуская культура; каму дорага будучыні нашай Беларусі; каму дорага наша съядомасць і арганізацыйнасць.

Усіх узымаў гарачай просьбай ад дапаможе нам адбудаваць Народны Дом у м. Сынічы, які будзе культурным цэнтрам у Ваўкаўскім пав.

Выдаючы гэту адозву, мы перакананы, што яна знойдзе салідарны водкік у сэрцах праўдзівых Беларусаў, памітаючы; што з Беларусаў па віцы— Народны Дом у Ваўкаўскім пав.

Ахвяры скроўваць: т. Swislocz ш. 3-го Маля Качаноўскі К. гурток Т-ва Бел. Школы у Сынічы.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

Нам пішуць з вёскі што:

× 20. XI. 26 г. ў в. Сухая Даліна, Лашанскай гм., Горадзенск. пав., быў зладжаны сіктакль. Ставілі „Дзядзька Якуб”. Людзі аж за 8 вёрст папрыходзілі; усе не моглі зъяўміцца, дык два разы мусілі іграць, каб здаволіць публіку. Хата, дзе адбываўся сіктакль, была прыгожа і ўмела прыбрацца. Гулялі на-радзякасць добра. Даход пайшоў на беларускую бібліятку-читальню.

Часць Сухадалянцам! Хай яны будуть прыкладам для другіх.

× 21. XI. 26 г. ў в. Казённая Лычыцы, Нягневіцкай гм., Наваградзкага пав., моладыя хадзелі Уладзімір гуляньяне. Нанялі музыканты, заплацілі,—але прымілі паліцыянты з Нягневіцк. пастар. №№ 220, 659, 1076 і 2017 і, соваючыя да людзей з ружжамі і брэдзікамі, паляючыся, паразігнілі моладзь, напісавыши на некаторых пратаколах.

× Бедная ўдаза Мар'яна Драба з в. Старога Пагоста, Нова-Пагостаўскай гм., Браслаўскага пав., 12. V. 26 г. заплаціла солтысу Васілю Драба грунтавы падатак і атрымала квіт № 74, а 17. XI. 26 г. прыўшоў гмінны сэквэстратар і другі раз гэта-же падатак пададзілі.

І гэтык выпадак ў тамтэйшай гміне — на рэдкасць.

× Суседня вёскі, што мяжуе з лесам абшарніка Вонковіча, Ракаўскай гм., Маладечанскага пав., ходзі за гроши раней магілі даставаць апал і пашу дык жывіны ў тым лесе, а цяпер абшарнік лес сячэ, дык сялянам бяз лесу будзе ходзі за жывіны! Пададзілі пратэст проці пішчэння лесу, але, відаць, гэты пратэст далей гміны нікуды не пайшоў.

× Міхалоўская гміна, Беластоцкага п. паняяла за 3000 зл. у год сталага падводчыка, каб сялянам на траба было адбываць стойкі. А цяпер гэты падводчык войту Янчэўскому служыць, а сядзіне стойкі адбываюць. Так, 24/XI. 26 падводчык паехаў войту па дровы, а сядзіне паводле заплацілі сіктаклеру. Гэтык вось які штуки вырабляе. Пазабіраў у сялян з в. Новаволя квіткі, што плацілі падатак за 1924 і 1925 г.—Забраў быць падатак і падатак на падатак. Дык пісар брыдка ляяў сялян за тое, што яны быццам камуністы і бальшавікі.

× Півоцкі, лыснічы Косаўскага наддзяньніцтва, называе сялян бандытамі за тое, што гутараць пабеларуску. Ён-жа і заробленых грошай ня плаціць рабочым.

× У Хведара Мішку з в. Казённая Лычыцы, Нягневіцкай гм., Наваградзкага пав., пісар звойтам па падаткі. Дык пісар брыдка ляяў сялян за тое, што яны быццам камуністы і бальшавікі.

× Хадзячынікі поп Макар Хвядос (Вялейскага пав.) ліжакца да ўлады і расхвалие яе ў царкве. Беларускіх-жіха школы: „Грамады” ня любіць пісем, што йдуць з Вільні.

Ад рэдакцыі. Гэту справу мы перадалі ў Сойм. Клуб Бел. Слл.-Раб. Грамады.

× 24.XI 26 г. 10 паліцыянтаў з Пескаўскага і Ружанскага пав. ад 25.XI да 29.XI м. г. кулякамі па твару і галаве „бадал” Паўла Глушко. Г. „бадал” за тое, што ў абшарнік з двара Крыніца, Сыцяпана Саўчuka, згарэў на балоце стог сена, а П. Глушко перад гэтым паспрачаваў з Саўчуком, дык вось і вышилі паводле паліцілі, што Глушко запаліў сена. З Сухаполія адаславі Глушку ў Белавежу, а стуль у Бельск.

Ад рэдакцыі. Гэту справу мы перадалі ў Сойм. Клуб Бел. Слл.-Раб. Грамады.

× 9.X 26 г. прыехалі ў вёску Тудараў, Карапіцкай гм., Наваградзкага пав., пісар звойтам па падаткі. Дык пісар брыд